

26.2.2026

Saaristomeri-ohjelman väliraportti ympäristöministeriölle

Varsinais-Suomen ELY-keskus (Lounais-Suomen elinvoimakeskus 1.1.2026 alkaen), Essi Hillgren

Raportoitava jakso: 1.1.–31.12.2025

Tiivistelmä (lyhyt tiivistelmä alla olevista kohdista; tarvitaan ministeriössä vuosiraportointia varten. Tieto on hyvä perustaa tai ainakin olla johdonmukainen liitteessä olevaan excel-taulukkoon koottavan tiedon kanssa)

Ohjelmatyö käynnistyi kunnolla vuoden 2025 aikana. Ohjelmatyöhön on vuoden 2025 aikana osallistunut eri tavoin ainakin 51 eri toimijaa. Osana ohjelmatyötä on järjestetty omia tilaisuuksia 64 kappaletta. Tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä noin 1954 henkilöä. Muiden järjestämissä tilaisuuksissa ohjelmaa on esitetty ainakin 58 kertaa. Vuoden 2025 aikana osana ohjelmatyötä on kokeiltu 16 ja vakiinnutettu toimintaan kahdeksan menetelmää tai toimintatapaa, joiden avulla on edistetty sujuvaa ohjelmatyötä ja sidosryhmien aktivointia. Osana ohjelmatyötä on kontaktoitu yhteensä 363 maanomistajaa, kun on edistetty Saaristomeri-ohjelman tavoitteita, toimenpiteiden suunnittelua ja toteutuksia pilottialueilla ja muualla Saaristomeren valuma-alueella.

Valuma-aluesuunnittelu on ollut yksi merkittävä toimenpide vuoden 2025 aikana. Pilottialueilla eli Aurajoen, Paimionjoen ja Kemiönsaaren valuma-alueilla järjestettiin yhteensä seitsemän valuma-aluesuunnittelun yleisötilaisuutta, joihin osallistui 170 henkilöä. Lisäksi järjestettiin yleisesittelyjä ohjelmatyöstä, paneelikeskustelu, visiotyöpajoja sekä laiduntreffit, kosteikkoretki, salaojapäivä ja purotreffejä. Näihin osallistui yhteensä 234 henkilöä. Koko Saaristomeren kattava valuma-alueiden yleissuunnittelu käynnistettiin keväällä 2025. Valuma-aluesuunnittelua toteutetaan vesistöalue/suunnittelualue kerrallaan. Vuoden 2025 aikana valuma-aluesuunnitelmia esiteltiin neljässä yleisötilaisuudessa, joihin osallistui yhteensä 90 henkilöä (Uskelanjoki-Halikonjoki, Parainen, Mynäjoki, Vehmaa & Puttanjoki).

Viljelijöiden osaamista kasvatettiin maan kasvukuntoon liittyvillä koulutuksilla, joiden sisällöt kytkeytyivät viljelykierron kehittämiseen ja sen avulla pellon kasvukunnon kehittämiseen. Koulutuksista kaksi pidettiin webinaarina ja kolmas järjestettiin avoimena pellonpiennarpäivänä, jossa opeteltiin aistinvaraisesti tarkastelemaan peltomaan vesitaloutta, maan rakennetta ja biologista kasvukuntoa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 130 henkilöä ja tallenteita on katsottu yli 950 kertaa.

Viljelijöille järjestettiin neljä CAP-suunnitelman ympäristösitoumuksen edellyttämän ilmasto- ja ympäristösuunnitelman infotilaisuutta. Tilaisuuksien tarkoituksena oli vesiensuojelutavoitteiden huomioiminen osana tilakohtaista ilmasto- ja ympäristösuunnitelmaa. Tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä kuntien maaseututoimien kanssa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 276 viljelijää.

Vuoden 2025 aikana käynnistettiin maan kasvukunnon osaamisen ja tekemisen lisäämiseen tähtäävät *Uomakohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi* (uomademo) ja *Peltolohkokohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi* (lohkodemo). Lohkodemoihin osallistui yhteensä 14 viljelijää, uomademoihin 9 viljelijää. Lohkodemojen maankasvukunto kartoitukset ja toimenpidesuosituksiset valmistuivat syksyllä 2025. Toimenpiteiden toteutuksissa tukemista jatketaan vuonna 2026 työnäytöksinä. Uomademojen peltokäynnit käynnistyivät marraskuussa 2025. Työ jatkuu vuoden 2026 loppuun asti. Uomademojen toteutuksista vastaa Pyhäjärvi-instituutti.

26.2.2026

Vesivastuullisuuden lisääminen ruokaketjussa –pilo Hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi 2025 syksyllä. Aktiivisesti työssä on mukana 14 yritystä, joiden yhteistyötapoja on kehitetty ja yhteisiä tavoitteita asetettu. Yrityksissä on halua ja valmiutta konkreettisten toimenpiteiden toteuttamiseen, mutta toimenpiteiden vaikuttavuus tulee pystyä osoittamaan. Kahden mukana olleen yrityksen sopimustilojen kanssa on tehty tarkempaa tarkastelua alkutuotannon tilakohtaisesta vesivastuullisuudesta ja niiden edellytyksistä. Mukana olevien 14 yrityksen kanssa kehitystyötä jatketaan vuonna 2026.

Viestintää on tehty aktiivisesti koko vuoden ajan. Viestintätuotteita on tuotettu yhteensä 250. Luku sisältää itse kirjoitetut artikkelit lehtiin (alioit ja yliöt), verkkosivu-uutiset (yksi viestintätuote), eri uutiskirjeissä julkaistut kirjoitukset, OKRA-messut, tuotetut videot, median tekemät haastattelut, tiedotteet ja someviestinnän yhtenä kokonaisuutena. Pilottialueet ovat tehneet runsaasti sosiaalisen median päivityksiä, joiden lisäksi on toteutettu sosiaalisessa joulukalenteri, kesäkuvakampanja ja kaksi videota. Viestintää on tehty kahdella kielellä, ja esimerkiksi kaksi maatalouden vesiensuojeluun liittyvää podcastia on tehty ruotsin kielellä. Mediaosumia Saaristomeri-ohjelma tuotti 105.

Yllä listattujen viestintätuotteiden ja toimenpiteiden lisäksi toteutettiin koko vuoden kestänyt viestintäkampanja yhdessä Ahjo Communications Oy:n kanssa. Kampanjan teemaksi nostettiin ”Saaristomeri tarvitsee tekoja” ja viestinnässä keskityttiin nostamaan eri toimijoiden tekoja, joilla voidaan vaikuttaa Saaristomeren tilaan. Vuoden aikana tuotettiin materiaaleja, joita hyödynnettiin eri toimijoiden viestintäkanavissa: viljelijöille ja suurelle yleisölle tuotetut videot, alueen muiden toimijoiden avulla koottiin Saaristomeri-teemaliite Turun sanomiin, Myytinmurtajat -somekampanja sekä Maaseudun tulevaisuus julkaisi alion. Suurelle yleisölle suunnattua videota näytettiin YLE1 kanavalla viikon ajan heinäkuussa. Lisäksi MTV3 Huomenta Suomi tarttui vinkkiin ja kutsui ministeri Multalan aamutelevisioon haastatteluun Itämeripäivänä.

Saaristomeren valuma-alueelle saatiin merkittävä määrä hankerahoitusta keväällä 2025. Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rahoittamisen vesien- ja merenhoidon avustuksista rahoitettiin yhteensä 10 hanketta Saaristomeren valuma-alueelle. Hankkeiden kokonaisbudjetti on yhteensä noin 2 milj. euroa (YM ja MMM), josta avustusta on noin 1,5 milj. euroa. Lisäksi ympäristöministeriön ravinteiden kierrätyksen avustushausta rahoitettiin Saaristomeren valuma-alueelle 1,9 milj. euron edestä hanketyötä. Maa- ja metsätalousministeriön biokaasulaitosten ravinnetukikierto avustuksesta myönnettiin alueelle avustusta 243 686 euroa ja ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmasta 562 350 euroa.

Vuonna 2025 talviaikaista kasvipeitteisyyttä on ilmoitettu 178 389 ha, joka on vähemmän kuin vuonna 2024. Suojavyöhykkeitä on ilmoitettu 3248 ha (enemmän kuin 2024), kerääjäkasveja 26 276 ha (lähes sama kuin 2024). NEUVO-järjestelmästä on tilattujen ympäristöaiheisten neuvontakäyntejä yhteensä XXXX (vrt. 1171 vuonna 2024) kertaa. Vesiensuojeluun ja ympäristöaiheisiin liittyviä käyntejä tilattu XXX (vrt. 145 kpl vuonna 2024). Näistä on maksettu Neuvo-korvauksia 358 354 € (vrt. 451 722 € vuonna 2024). Muihin ympäristöteemoihin liittyvä neuvonta (ei vesiasiat): XX käyntiä (vrt. 26 käyntiä vuonna 2024), Neuvo-korvauksia 9 459 € (vrt. 12 434 € vuonna 2024). Tiedot neuvontakertojen määrästä ei ollut saataville 26.2.2026. Tiedot toimitetaan jälkikäteen.

Hankkeiden/työsuunnitelman toteutuksen edistyminen (raportoitavan jakson aikana)

- Tavoitteet ja niiden toteutuminen (sanallinen kuvaus sekä liitteenä olevien seurantamittareiden perusteella)
- Saavutetut tulokset (liitteenä jos on tarpeen)

26.2.2026

- *Viestinnän toteutuminen ja toimenpiteet*
- *Hankkeiden yhteistyö*
- *Tulosten analysointi ja johtopäätökset (positiiviset ja negatiiviset)*

Saaristomeri-ohjelma on edennyt pääosin vuonna 2025 työsuunnitelman, toimenpidesuunnitelman ja määrärahamyöntöjen mukaisesti. Muutoksista on erikseen sovittu ympäristöministeriön edustajien kanssa. Vuoden tärkeimpänä tavoitteena oli saada käyntiin konkreettisella tasolla toimia pilottialueilla sekä muualla Saaristomeren valuma-alueella, tehdä ohjelma näkyväksi ja tuoda esiin keinoja, joilla eri toimijat voivat Saaristomeren tilaan vaikuttaa. Lisäksi tavoitteena oli jatkaa alueen eri toimijoiden aktivointia sekä lisätä alueen resursseja hanketyön kautta.

Pilottialue työ

Pilottialue työ on saatu kunnolla käyntiin vuoden 2025 aikana. Pilottialueen koordinaattorit ovat käyneet tiivistä vuoropuhelua maanomistajien kanssa tiedottamalla pilottialue työstä, valuma-alue suunnittelusta ja neuvotelleet maanomistajalähtöisistä toimenpide-ehdotuksista. Pilottialueilla järjestettiin yhteensä seitsemän valuma-alue suunnittelun yleisötilaisuutta, joihin osallistui 170 henkilöä. Lisäksi järjestettiin yleisesittelyjä ohjelmatyöstä, paneelikeskustelu, visiotyöpajoja sekä laiduntreffit, kosteikkoretki, salaojapäivä ja purotreffejä. Näihin osallistui yhteensä 234 henkilöä. Lisäksi pilottialueiden koordinaattorit ovat esitelleet Saaristomeri-ohjelmaa ja pilottialue työtä yhteensä 15 muiden järjestämässä tilaisuudessa tai tapahtumassa. Pilottialueiden koordinaattorit ovat kontaktoineet yhteensä 328 maanomistajaa edistäessään Saaristomeri-ohjelman tavoitteita, toimenpiteiden suunnittelua ja toteutuksia pilottialueilla. Hyvä osoitus pilottialueiden työn käynnistymisestä ja kohderyhmän tavoittamisesta on se, että maanomistajat ja muut toimijat alkoivat ottaa yhteyttä koordinaattoreihin, Valonian asiantuntijoihin ja ELY-keskukseen/ elinvoimakeskukseen.

Pilottialueet ovat viestineet aktiivisesti omien kanaviensa kautta. Pilottialueet ovat tehneet runsaasti sosiaalisen median päivityksiä (yhteensä 180 julkaisua), joiden lisäksi on toteutettu sosiaalisessa joulukalenteri, kesäkuvakampanja ja kaksi videota. Pilottialueet ovat olleet yhteensä ainakin 19 eri kirjoituksessa paikallisissa tai alueellisissa medioissa. Viestintää on tehty kahdella kielellä, ja esimerkiksi kaksi maatalouden vesiensuojeluun liittyvää podcastia on tehty ruotsin kielellä ([Kuuntele jaksot spotifysta](#)).

Osana VALUTA 3 -hanketta, jota Paimionjoki yhdistys toteuttaa yhteistyössä WWF Suomen ja Valonian kanssa, on toteutettu luonnonmukainen eroosiosuojaus/uomakunnostus ja kosteikon kunnostus. Vuoden 2025 aikana suunniteltiin yksi kosteikko, eroosiosuojaus ja tulvatasanne (nämä valmistuivat 2026 helmikuussa) ja kosteikko/allasketju (yksi isompi allas ja yksi pienempi sekä neljä pohjakynnystä), nämä toteutetaan kevään 2026 aikana. Kemiönsaarelle on suunniteltu kaksi kosteikkoa ja Aurajoen valuma-alueelle tulvakosteikko sekä pohjapatoketju ja eroosiosuojaus.

Jokaisella pilottialueella käynnistyi keväällä 2025 uusi hanke, jonka resursseilla pilottialue työtä jatketaan. Vuoden 2025 aikana pilottialueet ovat hakeneet uusia rahoituksia yhteensä seitsemälle uudelle hankkeelle sekä näihin omarahoituksia lukuisista paikoista.

Saaristomeri-ohjelmatyö

26.2.2026

Vuoden 2025 aikana toteutuneita ja käynnistyneitä toimenpiteitä olivat (raportin loppuun on koottu tarkemmat kuvaukset eri toimenpiteiden edistymisestä vuoden 2025 osalta):

- 1) Maataloustuilla rahoitettavien toimenpiteiden edistäminen
 - Peltojen kasvipeitteisyyden kohdentaminen
 - Vesiensuojelutavoitteiden jalkauttaminen osaksi CAP-suunnitelman ympäristösitoumuksen tilakohtaisia ilmasto- ja ympäristösuunnitelmia
- 2) Ravinteiden kierrätys ja siirto,
 - Tulosperusteisen avustuksen pilotoinnin valmistelu
- 3) Vesien kunnostushankkeet ja meressä toteutettavat toimet,
 - Pilottialueilla toteutettavat vesistökuunnostus- ja vesienhallinnan toimenpiteet
- 4) Vesiensuojelun yritys yhteistyö
 - Vesivastuullisuuden lisääminen ruokaketjussa, ensimmäinen vaihe päättyy, toinen vaihe käynnistyy
 - Elintarvikealan sopimustuottajien vesivastuullisuuden lisääminen tilakohtaisesti
- 5) Saaristomeren tilan parantamisen tieto ja neuvonta
 - Maan kasvukuntoon liittyvän osaamisen ja tekemisen lisääminen
 - Valuma-alue suunnitelmien hankinta pilottialueille (työn saattaminen loppuun)
 - Valuma-alue suunnitelmien hankinta koko Saaristomeren alueelle
 - Valuma-alue lähtöisen yhteistyön käynnistäminen ja tavoitteiden asettaminen pilottialueilla ja Uskelanjoella
 - Valuma-alue lähtöisen yhteistyön käynnistäminen ja tavoitteiden asettaminen saaristokunnissa
 - Kuntien vesiensuojelukeskustelut kaikkien Saaristomeren valuma-alueen kuntien kanssa
 - Maatalousneuvojen osaamisen kasvattaminen
 - Hotspotin jatkotyöt
 - Viestintä

Ympäristöministeriön linjauksen mukaisesti maanparannusaineiden käytön lisäämiseen liittyvät toimenpiteet toteutetaan ympäristöministeriön ja kipsitoiminnan kautta. Näin ollen toimenpidesuunnitelmaan kirjattu rakennekalkin rahoitusmallikokeilu ei toteutunut.

Talviaikaista kasvipeitteisyyttä on ilmoitettu 178 389 ha, joka on vähemmän kuin vuonna 2024. Suojavyöhykkeitä on ilmoitettu 3248 ha (enemmän kuin 2024), kerääjäkasveja 26 276 ha (lähes sama kuin 2024). NEUVO-järjestelmästä on tilattujen ympäristöaiheisten neuvontakäyntejä yhteensä XXXX (vrt. 1171 vuonna 2024) kertaa. Vesiensuojeluun ja ympäristöaiheisiin liittyviä käyntejä tilattu XXX (vrt. 145 kpl vuonna 2024). Näistä on maksettu Neuvo-korvauksia 358 354 € (vrt. 451 722 € vuonna 2024). Muihin ympäristöteemoihin liittyvä neuvonta (ei vesiasiat): XX käyntiä (vrt. 26 käyntiä vuonna 2024), Neuvo-korvauksia 9 459 € (vrt. 12 434 € vuonna 2024). Tiedot neuvontakertojen määrästä ei ollut saataville 26.2.2026. Tiedot toimitetaan jälkikäteen.

Vuoden 2024 raportissa mainittiin sidosryhmien pettymys keinovalikoimaan, jossa ei sidosryhmien näkökulmasta ollut juurikaa uutta. Vuoden 2025 aika käynnistyneet kokeilut, kuten uomakohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi (uomademosprosessi) tai peltolohkokohtainen vesiensuojeluprosessi (demolohkoprosessi) ovat saaneet hyvää palautetta ja kiinnostusta tämän tyyppiseen tekemiseen näyttää löytyvän. Toimenpiteet, joiden hyödyt viljelijät tunnistavat, helpottavat yhteistyön rakentamista ja synnyttää luottamusta. Edelleen kuitenkin haasteena on, että Saaristomeri-

26.2.2026

ohjelman mahdollisuudet tukea työtä ovat pääasiassa viestinnälliset ja osaamisen kasvattaminen. Resurssit neuvontaan ja konkreettisiin toimenpiteisiin tulee pääasiassa CAP:sta ja viljelijöiltä itseltään.

Vuoden 2025 aikana on kokeiltu 16 ja vakiinnutettu toimintaan kahdeksan menetelmää tai toimintatapaa, joiden avulla on edistetty sujuvaa ohjelmatyötä ja sidosryhmien aktivointia. Näistä esimerkkinä ovat mm.

- Pilottialueen koordinaattorin tehtävä;
- Osana yritysten vesivastuusitoumustyötä yritysten välisen yhteistyön käynnistyminen ja sopimustiloilla tehdyt kartoitukset vesivastuullisuuden lisäämiseksi;
- Systemaattinen valuma-alue suunnittelu ja yleisötilaisuuksien järjestäminen kaikilla suunnittelualueilla (tilaisuuksia osataan jo odottaa eri alueilla);
- Valuma-alue tilaisuuksien järjestäminen avoimena ja sekä kohdennetut kutsut maanomistajille, joiden maille on ehdotettu toimenpiteitä → molemmat toimintatavat synnyttivät paljon keskustelua, kohdennetut tilaisuudet tarjosivat paremman lähtökohdan maanomistajien kanssa käytäville neuvotteluille;
- Kuntakierros eli kuntakohtainen vesiensuojelukeskustelu jokaisen Saaristomeren valuma-alueen kunnan kanssa (kunnan rooli saaristomerityössä ja kunnan tarpeet vesiensuojelutyössä)
- Valuma-alue lähtöisen yhteistyön käynnistäminen ja tavoitteiden asettaminen pilottialueilla ja Uskelanjoella ja saaristokuntien kanssa (nk. visiotyö)
- VALUTA 3 -toimintamallin kokeilu Paimionjoen valuma-alueella (maanomistajalähtöinen toimenpiteiden toteutus)
- Ojitusyhteisöjen aktivointi, valuma-alue lähtöisen vesienhallinnan käynnistäminen ojitusyhteisöjen kanssa yhteistyössä;
- Purotreffit saman uoman varrella toimiville viljelijöille ja muille maanomistajille;
- Maatalouden uomakohtainen vesiensuojeluprosessi (uomademoprosessi);
- Peltolohkokohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi (demolohkoprosessi);
- Talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdentamisaineiston tuottaminen ja pilotointi;
- MTK paikallisyhdistysten kanssa vuoropuhelun ja yhteistyön käynnistäminen;
- Aamukahvitapaamiset sidosryhmien kanssa.

Yhteistyön rakentamista laajasti paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla on jatkettu. Saaristomeren valuma-alueella on jo merkittävä määrä käynnissä olevia hankkeita ja uusia rahoituksia on haettu paljon. Ohjelman puitteissa Valonia on koonnut [listaa eri hankkeista](#), jotta yhteistyön koordinaatio on mahdollista. Ohjelmatyöhön on vuoden 2025 aikana osallistunut eri tavoin ainakin 51 eri toimijaa. Osallistumisella tarkoitetaan aktiivisesti toimintaa edistävää työtä. Osana ohjelmatyötä on järjestetty omia tilaisuuksia 40 kappaletta (lisäksi pilottialueiden järjestämät 24 tilaisuutta tai tapahtumaa). Tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä noin 1550 henkilöä (lisäksi pilottialueiden tilaisuuksiin osallistuneet 404 henkilöä). Tilaisuuksissa ei ole mukana erilaisia ohjelmatyön kokouksia, joita on ollut huomattavan paljon erilaisilla kokoonpanoilla. Muiden järjestämissä tilaisuuksissa ohjelmaa on esitetty ainakin 43 kertaa (lisäksi pilottialueiden 15 tilaisuutta).

Vuoden 2025 toiminnassa järjestettiin viljelijöille suunnattua koulutusta. Viljelijöiden osaamista kasvatettiin maan kasvukuntoon liittyvillä koulutuksilla, joiden sisällöt kytkeytyivät viljelykierron kehittämiseen ja sen avulla pellon kasvukunnon kehittämiseen. Koulutuksista kaksi pidettiin webinaarina ja kolmas järjestettiin avoimena pellonpiennarpäivänä, jossa opeteltiin aistinvaraisesti tarkastelemaan peltomaan vesitaloutta, maan rakennetta ja biologista kasvukuntoa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 130 henkilöä ja tallenteita on katsottu yli 950 kertaa.

26.2.2026

Lisäksi viljelijöille järjestettiin neljä CAP-suunnitelman ympäristösitoumuksen edellyttämän ilmasto- ja ympäristösuunnitelman infotilaisuutta. Tilaisuuksien tarkoituksena oli vesiensuojelutavoitteiden huomioiminen osana tilakohtaista ilmasto- ja ympäristösuunnitelmaa. Tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä kuntien maaseututoimien kanssa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 276 viljelijää.

Vuoden 2025 aikana käynnistettiin maan kasvukunnon osaamisen ja tekemisen lisäämiseen tähtäävät *Uomakohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi* (uomademo) ja *Peltolohkokohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi* (lohkodemo). Lohkodemoihin osallistui yhteensä 14 viljelijää, uomademoihin 9 viljelijää. Lohkodemojen maankasvukunto kartoitukset ja toimenpidesuosituksukset valmistuivat syksyllä 2025. Toimenpiteiden toteutuksissa tukemista jatketaan vuonna 2026 työnäytöksinä. Uomademojen peltokäynnit käynnistyivät marraskuussa 2025. Työ jatkuu vuoden 2026 loppuun asti. Uomademojen toteutuksista vastaa Pyhäjärvi-instituutti.

Vesivastuullisuuden lisääminen ruokaketjussa –pilo Hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi 2025 syksyllä. Aktiivisesti työssä on mukana 14 yritystä, joiden yhteistyötapoja on kehitetty ja yhteisiä tavoitteita asetettu. Yrityksissä on halua ja valmiutta konkreettisten toimenpiteiden toteuttamiseen, mutta toimenpiteiden vaikuttavuus tulee pystyä osoittamaan. Työtä jatketaan. Kahden mukana olleen yrityksen sopimustilojen kanssa on tehty tarkempaa tarkastelua alkutuotannon tilakohtaisesta vesivastuullisuudesta ja niiden edellytyksistä. Näitä selvityksiä hyödynnetään mm. lantakonsulttikokeilun valmistelussa sekä yritysten vesivastuullisuuden jatkohankkeessa.

Koko Saaristomeren kattava valuma-alueiden yleissuunnittelu käynnistettiin keväällä 2025. Valuma-alue-suunnittelua toteutetaan vesistöalue/suunnittelualue kerrallaan. Vuoden 2025 aikana valuma-alue-suunnitelmia esiteltiin neljässä yleisötilaisuudessa, joihin osallistui yhteensä 90 henkilöä (Uskelanjoki-Halikonjoki, Parainen, Mynäjoki, Vehmaa & Puttanjoki). Valuma-alue-suunnitelmien yleisötilaisuuksissa käytiin hyvää keskustelua toimenpiteistä, niiden vaikutuksissa, valuma-alue-lähtöisyyden merkityksestä ja miten veden viivyttämisellä voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin alueilla. Merkittävää vastustusta valuma-alue-suunnitelmat eivät aiheuttaneet. Monet maanomistajat merkitsivät kartoille ongelmapaikkoja tai kertoivat, mikäli kartoille merkityt toimenpide-ehdotukset eivät ole toteutuskelpoisia.

Viestintää on tehty aktiivisesti koko vuoden ajan. Viestintätuotteita on tuotettu ELY-keskuksessa ja Valoniassa ainakin 40. Luku sisältää itse kirjoitetut artikkelit lehtiin (alioit ja yliöt), verkkosivu-uutiset (yksi viestintätuote), eri uutiskirjeissä julkaistut kirjoitukset, OKRA-messut, tuotetut videot, median tekemät haastattelut, tiedotteet ja someviestinnän yhtenä kokonaisuutena. Mediaosumia Saaristomeri-ohjelma tuotti 105.

Yllä listattujen viestintätuotteiden ja toimenpiteiden lisäksi toteutettiin koko vuoden kestänyt viestintäkampanja yhdessä Ahjo Communications Oy:n kanssa. Viestinnän kohderyhmäksi määriteltiin suuri yleisö sekä kohdennetummin viljelijät. Kampanjan teemaksi nostettiin ”Saaristomeri tarvitsee tekoja” ja viestinnässä keskityttiin nostamaan eri toimijoiden tekoja, joilla voidaan vaikuttaa Saaristomeren tilaan. Vuoden aikana tuotettiin materiaaleja, joita hyödynnettiin eri toimijoiden viestintäkanavissa: viljelijöille ja suurelle yleisölle tuotetut videot, alueen muiden toimijoiden avulla koottiin Saaristomeri-teemaliite Turun sanomiin, Myytinmurtajat -somekampanja sekä Maaseudun tulevaisuus julkaisi alion. Tuotettuja materiaaleja hyödynnettiin maksetuissa somekampanjoissa. Suurelle yleisölle suunnattua videota näytettiin YLE1 kanavalla viikon ajan heinäkuussa. Lisäksi MTV3

26.2.2026

Huomenta Suomi tarttui vinkkiin ja kutsui ministeri Multalan aamutelevisioon haastatteluun Itämeripäivänä.

Alueen toimijoiden aktivointi ja Saaristomerityön hankkeistaminen

Saaristomeren valuma-alueelle saatiin merkittävä määrä hankerahoitusta keväällä 2025. Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rahoittamisen vesien- ja merenhoidon avustuksista rahoitettiin yhteensä 10 hanketta Saaristomeren valuma-alueelle. Hankkeiden kokonaisbudjetti on yhteensä noin 2 milj. euroa (YM ja MMM), josta avustusta on noin 1,5 milj. euroa.

Syksyn 2025 avustushakuun saatiin yhteensä 10 avustushakemusta Saaristomeren valuma-alueelle. Rahoituspäätökset tehdään kevään 2026 aikana. Ympäristöministeriön ravinteiden kierrätyksen avustushausta rahoitettiin Saaristomeren valuma-alueelle 1,9 milj. euron edestä hanketyötä. Maa- ja metsätalousministeriön biokaasulaitosten ravinnetukikierto avustuksesta myönnettiin alueelle avustusta 243 686 euroa ja ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmasta 562 350 euroa.

Vuoden 2025 aikana saatiin tieto, että valtakunnallinen ACWA Life -hanke käynnistyy vuonna 2026, Mynälähdän valuma-alue on yksi pilottialueista. ACWA Life -hankkeen ja Saaristomeri-ohjelman yhteensovittamista on aloitettu jo vuoden 2025 aikana esimerkiksi yhteisissä tilaisuuksissa.

Riskit ja muutostarpeet

- *Onko noussut esille riskejä, että työsuunnitelman osien toteutus ei edisty suunnitellusti? Millaisia?*
- *Mikä on suunnitelma näiden riskien ratkaisemiseksi? Miten riskit ratkaistiin?*
- *Miten riskit toteutuessaan vaikuttavat taloudellisesti/määrärahojen suunniteltuun käyttöön?*

Vuosi 2025 käynnistyi rivakasti ja merkittäviä riskejä ohjelmityön edistymiselle ei ollut. Merkittävä määrä vuoden lopussa vanhenevaa rahaa kiristi tahtia. Syksyllä 2025 sovittiin, että osa vanhenevasta määrärahasta palautetaan ministeriölle, koska toimenpiteiden toteutus ja näin ollen laskutukset menivät vuoden 2026 puolelle. Mitään toimenpiteitä ei kuitenkaan tämän vuoksi jouduttu kokonaan perumaan.

Vuoden 2025 aikana tehtiin useita eri kokoisia hankintoja, esimerkiksi maan kasvukunnon osaamisen ja tekemisen edistämiseksi käynnistetty uomakohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi sekä peltolohkokohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi. Lisäksi käynnistettiin koko Saaristomeren valuma-alueen yleissuunnittelu. Pienempinä hankintoina tehtiin neuvojien osaamisen kasvattamisen koulutuskokonaisuuden suunnittelu, ilmasto- ja ympäristösuunnitelman infotilaisuudet sekä erilaisia maatalouden asiantuntijapalveluiden hankintoja. Hankintojen osalta riskinä on tarjoajien määrä, tarjousten laatu ja saadaan tarjouspyyntöä vastaavia tarjouksia. Vuoden 2025 osalta voidaan todeta, että hankinnat onnistuivat hyvin ja olemassa olevia hankinta-asiakirjoja ja saatuja oppeja hyödynnetään myös tulevina vuosina.

Vuoden 2025 aikana käynnistynyt aluehallintouudistus ei merkittävästi hankaloittanut ohjelmityön toteuttamista. Valmistelu vei jonkin verran työaikaa, mutta muuten työtä pystyttiin jatkamaan tavoitteiden mukaisesti, sillä koko vesiyksikön asiantuntijuus oli edelleen hyödynnettävissä. Vuoden

26.2.2026

2026 osalta riski osaamisen häviämisestä saattaa toteutua, kun vesiyksikkö on hajonnut eri virastoihin ja eri osastoille. Myös aluehallinnon muutoksen myötä tulleet säästötavoitteet ja uudet linjaukset rekrytointien ja jatkorekrytointien suhteen ovat riski jatkuvuudelle ja osaamisen säilyttämiselle, vaikka toistaiseksi riski ei realisoitunut ohjelmatyössä.

Henkilöstön vaihtuminen on aina riski työn edistymiselle. Vuoden 2025 aikana ELY-keskuksen yksi asiantuntija vaihtoi työpaikkaa. Tilalle saatiin nopeasti Saaristomeri-ohjelmalle koordinaattori. Lisäksi Valonian Saaristomerityön asiantuntija vaihtui vuoden 2025 lopussa. Myös tähän tehtävään saatiin nopeasti uusi ja kokenut henkilö. Näistä muutoksista huolimatta toimenpiteitä saatiin eteenpäin, mutta ei niin ripeästi kuin olisi lisäresurssien myötä tapahtunut ja eteneminen vaati kyllä työajan pidentämistä ja venymistä asiantuntijoilta ja ohjelmapäälliköltä. Vuoden 2026 osalta on tärkeää huomioida, että lähes kaikki vuonna 2025 käynnistyneet toimenpiteet jatkuvat 2026 vuoden puolella ja uusi toimenpiteitä käynnistetään merkittävä määrä. Vuoden 2025 käytössä olleet resurssit eivät tule riittämään enää vuoden 2026 työmäärään.

Hankkeiden vaikuttavuus/vaikutukset

- *Miten toteutustoimet ovat edistäneet Saaristomeren ravinnekuormituksen vähentämistä ja vesien- ja merenhoitoa alueella?*
- *Millaista yhteistyötä tehdyt toteutustoimet ovat synnyttäneet tai vahvistaneet toimijoiden tai hankkeiden välillä?*
- *Uusien tai toteutustoimien yhteydessä kehitettyjen menetelmien jatkohyödyntämisen mahdollisuudet*

Vuoden 2025 aikana on käynnistynyt sekä valuma-alue suunnitteluun liittyviä toimenpideprosesseja että suoraan pelloilla tehtäviä toimenpiteitä, joiden avulla voidaan vähentää ravinnekuormitusta. Valuma-alue suunnitelmien toimenpiteiden toteutuminen valuma-alueella on pitkäjänteistä työtä ja maanomistajaneuvottelut ovat usein hitaita. Neuvottelujen jälkeen hankitaan toimenpiteille toteutussuunnitelmat, jotka maanomistaja hyväksyy. Tämän jälkeen voidaan kilpailuttaa urakka. Urakan toteuttamiselle tulee löytyä sopiva ajankohta huomioiden vuoden aika / sääolot / maanomistajan vuosikalenteri. Näin ollen toimenpiteiden toteutuksia ei ole merkittävästi saatu toteutettua vuoden 2025 aikana.

Maan kasvukunnon osaamisen lisääminen ja kasvukuntoa parantavan tekemisen kokeilut toteutuessaan edistävät ravinnekuormituksen vähenemistä pitkällä aikavälillä. Mukana on kuitenkin hyvin rajallinen määrä viljelijöitä ja peltohehtaareja, joten merkittävien tulosten saavuttamiseksi toimintaa tulisi skaalata laajemmaksi ja työlle tulee antaa riittävästi aikaa. Sekä pelloilla että valuma-alueella tehtävät toimenpiteet vievät aikaa ja niiden vaikutukset näkyvät viiveellä. Maan kasvukunnon parantaminen kuitenkin tuo sekä vesiensuojelu- että tuotannollista hyötyä, minkä takia siihen kannattaa satsata.

Viestinnän avulla on nostettu esiin konkreettisia toimenpiteitä, joita voidaan tehdä maataloudessa, valuma-alueilla ja myös rakennetussa ympäristössä. Tämä edistää vesien- ja merenhoitoa alueelle, sillä nämä toimenpiteet ovat samoja, joita vesien- ja merenhoidoin toimenpideohjelmaan on kirjattu. On tärkeää, että toimijat tunnistavat mistä on kyse, kun kysytään mitä toimenpiteitä on jo tehty ja mitä odotetaan tehtävän.

Saaristomeri-ohjelman olemassaolo itsessään lisää yhteistyötä alueella, koska ohjelma on toimija, jonka tehtävänä on edistää, koordinoita, tukea ja tuottaa tietoa. Tämä kannustaa alueen toimijoita ja myös

26.2.2026

lisää heidän yhteistyömahdollisuuksiaan, kun ohjelman puitteissa viestitään, kootaan toimijoita yhteen ja järjestetään tilaisuuksia ja tapahtumia.

Ohjelmassa on kokeiltu monia toimintatapoja ja menetelmiä, joista moni on heti vakiintunut. Niistä myös jaetaan tietoa ja hyviä käytäntöjä syötetään suoraan uusiin hankehakemuksiin, jotta toimenpiteitä saadaan laajennettua ja näin niiden vaikutuksia parannettua. Kokeiltuja ja käyttöön otettuja toimintatapoja ja menetelmiä oli listattuna raportin alussa.

Talousraportti

Saaristomeri-ohjelmalle on myönnetty vuosina 2023–2025 yhteensä 1,66 milj. euroa, josta on vuoden 2025 loppuun mennessä käytetty yhteensä 1,12 milj. euroa. Suurin osa myönnetystä määrärahasta oli sellaiselta momentilta, jonka käyttöaika loppui jo vuoden 2025 lopussa. Useat ohjelman toimenpiteet oli suunniteltu niin, että niiden kulut jakaantuvat vuosille 2025–26 ja osaa toimista saatiin vasta aloitettua loppuvuonna, minkä takia määrärahaa jouduttiin palauttamaan uudelleen kohdennettavaksi 150 000 euroa. Myös ohjelmatyön vahvasti alimitoitettujen henkilöresurssit oli yksi merkittävä syy määrärahapalautukseen. Myönnetystä määrärahasta oli 1.1.2026 jäljellä 380 000 euroa vuonna 2026 käytettäväksi.

Käytetystä määrärahasta eniten kului kolmen pilottialueen toimenpiteisiin sekä valuma-alue-suunnitelmiin ja niiden täydennyksiin yhteensä n. 300 000 euroa. Valonian Saaristomeren vesiensuojelun edistämistyöhön ja elintarvikeyritysten vesivastuu työhön kului molempiin n. 100 000 euroa. Saaristomeri-ohjelmassa oli viime vuonna palkattuna ohjelmapäällikkö koko vuoden, koordinaattori 8 kk ja ympäristöasiantuntija 4 kk. Palkkakustannuksiin meni n. 100 000 euroa. Saaristomeri-ohjelman viestintään tukea saatiin muulla rahoituksella palkatulta asiantuntijalta 1,5 kk:n työpanoksen verran.

Saaristomeri-ohjelman toteuttaminen on sujunut pääosin suunnitellun budjetin mukaisesti. Tarkempi rahan käyttöraportti on liitteenä 1.

Työsuunnitelman mukaisten toimenpiteiden edistyminen raportointikaudella.

1 Maataloustuilla rahoitettavien ympäristötoimenpiteiden edistäminen

Talviaikaista kasvipeitteisyyttä on ilmoitettu 178 389 ha, joka on vähemmän kuin vuonna 2024. Suojavyöhykkeitä on ilmoitettu 3248 ha (enemmän kuin 2024), kerääjäkasveja 26 276 ha (lähes sama kuin 2024). NEUVO-järjestelmästä on tilattujen ympäristöaiheisten neuvontakäyntejä yhteensä XXXX (vrt. 1171 vuonna 2024) kertaa. Vesiensuojeluun ja ympäristöaiheisiin liittyviä käyntejä tilattu XXX (vrt. 145 kpl vuonna 2024). Näistä on maksettu Neuvo-korvauksia 358 354 € (vrt. 451 722 € vuonna 2024). Muihin ympäristöteemoihin liittyvä neuvonta (ei vesiasiat): XX käyntiä (vrt. 26 käyntiä vuonna 2024), Neuvo-korvauksia 9 459 € (vrt. 12 434 € vuonna 2024). Tiedot neuvontakertojen määrästä ei ollut saataville 26.2.2026. Tiedot toimitetaan jälkikäteen.

26.2.2026

1.1 Talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdentamisaineisto

Suomen ympäristökeskus tuotti VIPU-palvelussa olevan suojavyöhykkeiden kohdentamisaineiston pohjalta [talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdentamisaineiston](#). Aineistoa testattiin keväällä 2025 Aurajoen ja Paimionjoen valuma-alueilla ([katso lisätietoja testivaiheesta](#)). Testivaiheessa kerättiin maanomistajien palautetta aineiston käytöstä ja mihin suositukset kohdentuvat. Palautteen perusteella valtakunnallinen aineisto päivitettiin ja se valmistui heinäkuussa 2025. Aineiston lisäksi tilattiin opas kasvipeitteisyyden hyödyistä ja kustannuksista viljelylle ja vesiensuojelulle ”[Kerääjäkasveja viljelykiertoon](#)”. Kasvipeitteisyyden kohdentamisaineiston käytön tueksi tehdään opastusvideo aineiston käytön tueksi, tämä valmistuu keväällä 2026. Vuoden 2026 aikana tausta-aineisto päivitetään vastaamaan muita VESSU-ST -hankkeessa tuotettavien kohdentamisen paikkatietoaineistoja (eli korvataan 3. kauden tilaluokitus uusimmalla 4. kauden tilaluokituksella).

1.2 Vesiensuojelutavoitteiden jalkauttaminen osaksi CAP-suunnitelman ympäristösitoumuksen tilakohtaisia ilmasto- ja ympäristösuunnitelmia

Poiketen alkuperäisestä työsuunnitelmasta, ympäristösitoumuksen tehneille viljelijöille järjestettiin jo vuoden 2025 lopussa infotilaisuudet tilakohtaisen ilmasto- ja ympäristösuunnitelman sisällöstä ja miten vesiensuojelu pystytään huomioimaan osana suunnitelmaa ja sen toteuttamista. Ilmasto- ja ympäristösuunnitelma sisältää vesiensuojeluun, maaperän kasvukunnon parantamiseen, ilmastonmuutoksen hillintään, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, ilmansuojeluun, energiaan ja maatalousluonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja edistämiseen liittyviä teemoja.

Tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä kuntien maaseututoimien kanssa. Tilaisuudet pidettiin Liedossa 2.12. (91 osallistujaa), Vehmaalla 3.12. (40 osallistujaa), Kemiönsaarella (ruotsinkielinen) 9.12. (45 osallistujaa) ja Salossa 10.12.2025 (100 osallistujaa). Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 276 viljelijää.

Tilaisuuksissa oli asiantuntijapuheenvuorot ilmastonmuutoksen vaikutuksista viljelyyn ja vesien tilaan. Tilakohtaisen ilmasto- ja ympäristösuunnitelmasta ja sen laatimisesta esitykset pitivät maatalousneuvojat. Kahdessa tilaisuudessa oli viljelijä, joka avasi oman suunnitelmansa ja yhdessä yleisön kanssa täytti suunnitelmaa samalla asiantuntijoiden kanssa keskustellen. Tämä sai osallistujilta paljon kiitosta. Tilaisuudet olivat hyvin keskustelevia ja pääosin teemat kiinnostavat ja ne nähtiin tärkeinä. Toimenpidettä kyseenalaistettiin, koska se ei velvoita viljelijää toteuttamaan suunnitelman toimenpiteitä. Osallistujat kuitenkin tunnistivat, että hyvin laaditun suunnitelman avulla voidaan oppia uusia asioita ja saada ideoita oman viljelyn kehittämiseen.

Saaristomeri-ohjelman sivuilta voi tutustua koulutusmateriaaleihin:

- [Vehmaan koulutusmateriaali](#)
- [Salon ja Liedon koulutusmateriaali](#)

2 Maanparannusaineiden käytön lisääminen

Saaristomeri-ohjelmassa on tehty yhteistyötä Kipsi-hankkeen kanssa. Maanparannusaineiden käytön lisäämisen osalta ministeriöt linjasivat, että kaikkien maanparannusaineiden osalta edistämistyö siirtyy

26.2.2026

osaksi kipsitoimintaa ja ministeriön omaa työtä. Jatkossakin teeman parissa tehdään yhteistyötä, mutta aktiivinen edistämistyö toteutuu kipsitoiminnan kautta.

3 Ravinteiden kierrätys ja siirto

3.1 Tulosperusteisen avustuksen pilotoinnin valmistelu

Saaristomeren ekologisen tilan parantamiseksi pilotoidaan tulosperusteista tukimallia. Tavoitteena on kehittää tukimalli, joka vähentää kuormitusta ja sen aiheuttamia vesistöhaittoja. Vuoden 2025 aikana tukityyppiä kehitettiin ministeriöiden vetämässä ryhmässä. Syksyllä 2025 vastuu avustushaun valmistelusta siirtyi Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. Syksyn aikana tiedotettiin avustuksesta ja rakennettiin avustushakemus haeavustusta.fi -verkkopalveluun. Yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa järjestettiin viljelijöille infotilaisuus, tilaisuuteen osallistui noin 30 henkilöä. Tulosperusteinen avustus sai paljon näkyvyyttä mediassa. Tulosperusteisen avustuksen haku-aika oli 8.1.-2.2.2026.

Viljelijöiden keskuudessa jonkun verran kritisoitiin sitä, että kokeiluun on valittu peltomaan fosforiluvun alentaminen. Tämä koettiin viestinä siitä, että korkea fosforiluku on haitallista pellossa. Lisäksi koettiin, että maksetaan tukea niille, jotka eivät ole saaneet laskettua peltojensa fosforilukua, kun monilla viljelijöille fosforiluku on jo liian alhainen. Ihmetystä herätti myös se, että fosforiluvun laskemisen käytännöistä ei olla lainkaan kiinnostuneita tai siitä, onko peltomaasta vähentynyt fosfori päätynyt vesistöihin.

3.2 Eläintilojen aktivointi ja osallistaminen ravinteiden kierron ja siirron kehittämiseen

Eläintilojen aktivointi ja osallistaminen ravinteiden kierron ja siirron kehittämiseen siirrettiin osaksi MTK:n avustushanketta *Maatilat mukaan Saaristomeri-ohjelmaa*. Hankkeessa edistetään maatalouden vesiensuojelutoimenpiteitä. Osana hanketta on kontaktoitu vuoden 2025 aikana 31 tahoa, joista osa on eläintiloja, osa kasvitiloja ja osa urakoitsijoita. Haastatteluaineistoja on hyödynnetty esimerkiksi lantakonsultti-kokeilun suunnittelussa. MTK Varsinais-Suomi jatkaa haastatteluja vuoden 2026 aikana ja ne kytketään lantakonsultti-kokeilun toteutuksen tueksi, kun etsitään sopivia eläintiloja mukaan kokeiluun. Haastattelujen edetessä projektityöntekijän oma arvio on, että haastattelutulokset vääristyvät, sillä haastatteluun osallistuvilla tiloilla on lannan kierto ja siirtoon liittyvät asiat hyvin suunniteltu ja toteutettu.

4 Vesien kunnostushankkeet ja meressä toteutettavat toimet

4.1 Kunnostushankkeet meressä ja valuma-alueella

Saaristomeri-ohjelman tarjoama tuki alueen toimijoille on nostanut haettavien hankkeiden määrää, kasvattanut niiden kokoa, lisännyt toimijoiden yhteisiä hankkeita ja tuonut alueelle merkittävästi enemmän resurssia kuin ennen ohjelmatyön tukea.

Keväällä 2025 myönnettiin ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön avustuksia yhteensä 10 hankkeelle Saaristomeren valuma-alueelle (syksyn 2024 avustushaun perusteella). Hankkeiden

26.2.2026

kokonaisbudjetti on yhteensä noin 2 milj. euroa, josta avustusta on noin 1,5 milj. euroa. Hankkeiden painopiste on valuma-alueelähtöisen vesiensuojelun edistämässä ja toteuttamisessa sekä valuma-alueiden koordinaation toteuttaminen ja kehittäminen. Nämä hankkeet ovat tärkeä osa Saaristomeri-ohjelman alueellisen toimeenpanon toteutusta.

Kesän ja syksyn 2025 aikana Valonian Saaristomeri-ohjelman toimeenpanotyö avusti yhteensä kuuden uuden hankkeen hakemisessa. Syksyn 2025 avustushaussa haetut hankkeet painottuivat erityisesti Saaristomeri-ohjelman pilottialueille, ja hankkeiden tavoitteena on edistää ja toteuttaa Saaristomeri-ohjelman toimenpiteitä. Alueen kunnat ovat osassa hankkeissa mukana. Syksyn 2025 avustushakuun saatiin yhteensä 10 avustushakemusta Saaristomeren valuma-alueelle. Hankkeiden kokonaisbudjetti on yhteensä noin 2,75 milj. euroa, avustuksen osuus noin 1,9 milj. euroa. Rahoituspäätökset tehdään kevään 2026 aikana.

Ympäristöministeriön ravinteiden kierrätyksen avustushausta rahoitettiin keväällä 2025 Saaristomeren valuma-alueelle 1,9 milj. euron edestä hanketyötä. Maa- ja metsätalousministeriön biokaasulaitosten ravinnetukikierto avustuksesta myönnettiin alueelle avustusta 243 686 euroa ja ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmasta 562 350 euroa.

Vuoden 2025 aikana saatiin tieto, että valtakunnallinen ACWA Life -hanke käynnistyy vuonna 2026. Mynälahden valuma-alue on yksi demoalueista. ACWA Life -hankkeen ja Saaristomeri-ohjelman yhteensovittamista on aloitettu jo vuoden 2025 aikana esimerkiksi yhteisissä tilaisuuksissa.

4.2 Pilottialueilla toteutettavat vesistökunnostus- ja vesienhallinnan toimenpiteet

Yksi vesienhallinnan toimenpide, kosteikko, on toteutettu osana VALUTA 3 -hanketta, jota Paimionjoki yhdistys toteuttaa yhteistyössä WWF Suomen ja Valonian kanssa. VALUTA 3 -hankkeessa on lisäksi suunniteltu kaksi muuta kosteikkoa, joiden toteutukset menevät vuodelle 2026. Lisäksi Paimionjoella on toteutettu yksi uomakunnostus kalataloudellisena kunnostuksena.

Osana ohjelmatyötä pilottialueelle on suunniteltu yksi kosteikko, yksi kaksitasouoma ja pohjapatoketju. Kemiönsaarelle on suunniteltu kaksi kosteikkoa ja Aurajoen valuma-alueelle tulvakosteikko sekä pohjapatoketju ja eroosiosuojaus. Suunnitelmat valmistuivat vuoden 2025 lopussa / tammikuussa 2026.

5 Vesiensuojelun yritys yhteistyö

5.1 Vesivastuullisuuden lisääminen ruokaketjussa

Vuosina 2024–2025 toteutetussa *Vesivastuullisuuden lisääminen ruokaketjussa* -hankkeessa koottiin yhteen 17 elintarvikealan yritystä, joiden sopimustuottajia on Saaristomeren valuma-alueella. Yritykset hakivat yhteistyömahdollisuuksia ja koko ruokaketjun kannalta kiinnostavia ja vaikuttavia toimenpiteitä vesivastuullisuuden lisäämiseksi. Ensimmäisen vaiheen tärkeimpänä tuloksena voidaan pitää yritysten yhteistyön lisääntyminen ja yritysten ymmärryksen lisääminen vesivastuullisuudesta. Mukana olevat yritykset eivät ole aikaisemmin suunnitelleet yhteisiä tavoitteita tai konkreettisia toimenpiteitä. Hankkeen päättyessä mukana oli 14 aktiivista yritystä, jotka ovat halukkaita jatkamaan työtä yhdessä. Yrityspohjaa voidaan laajentaa yhteistyömahdollisuuksien konkretisoituessa. Mukana ovat mm. Apetit,

26.2.2026

Atria, DAVA Foods, HKFoods, Kesko, Lantmännen Agro, Munax, Naapurin Maalaiskana, Olvi, Raisio, S-ryhmä, Valio, Vaasan ja Viking Malt. Alkuvuodesta 2026 mukaan tuli myös kauppaketju Lidl.

Yrityskohtaisia sparrauksia toteutettu kaikille aktiivisesti hankkeessa mukana oleville yrityksille ja kahden yrityksen sopimustuottajille tehtiin tarkempi haastattelututkimus tilakohtaisten toimenpiteiden sisällöstä (kts raportin kohta 5.3). Mahdollisia toimintamalleja ja toimenpiteitä on suunniteltu yhdessä SYKEN, John Nurmisen Säätiön, Pyhäjärvi-instituutin ja muiden sidosryhmien kanssa. Yritykset ovat ilmaisseet sitoutumista ja kiinnostusta yhteishankkeisiin ja yhteisiin viestintätoimiin, jonka pohjalta yritykset ovat jo alkaneet budjetoida vesivastuullisuustoimia vuodelle 2026. Ensisijainen yhteistyöalue on valittu yritysten toimittamien sopimustuottajietojen perusteella ja alueen ensimmäisten toimenpiteiden, toimintamallin ja budjetoinnin suunnittelu aloitettu. Osa yrityksistä on tehnyt John Nurmisen säätiön kanssa hakemuksen ELY-keskuksen syksyn 2025 avustushakuun (Vesienhoidon ja merenhoidon sekä vesistötoimenpiteiden toteutus).

Yritysten toiveita tilaisuuksien järjestämisestä ja sisällöistä kuunneltiin, ja heille tarjottiin mahdollisuus esittää kysymyksiä suoraan asiantuntijoille, hanketoimijoille sekä muille yrityksille. Tämä avoin vuorovaikutus vahvisti luottamusta ja lisäsi hankkeen merkityksellisyyttä osallistujien näkökulmasta. Tilaisuuksissa saatiin koolle laaja joukko eri toimijoiden edustajia ja hankkeeseen osallistuvia yrityksiä. Keskustelu on ollut vilkasta ja rakentavaa, mikä on ollut tarpeellista sekä hankkeen tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnittelussa että jatkon hahmottamisessa. Näiden tilaisuuksien kautta yritykset ovat voineet konkretisoida, mitä vesivastuullisuus tarkoittaa heidän toiminnassaan ja millaisia ratkaisuja voidaan yhdessä toteuttaa. Keskustelu on ollut tarpeellista erityisesti ongelman ja oman roolin ymmärtämiseen ja vesivastuullisuusasioiden sisäistämiseen.

- Aloituskokous 11.10.2024
- Tavoitetyöpaja 12.12.2024
- Hanke-organisaatio-tilaisuus 28.3.2025
- Toimenpidetyöpaja 24.4.2025
- Ideasta käytäntöön -työpaja 20.5.2025
- Yrityskohtainen sparraus 6.- 8.2026, Yrityskohtaisia keskusteluja halukkaille, keskusteltu omasta roolista ja toiveista yhteistyöstä
- Vaikutusarvio Työpaja 3.9.2025
- Kooste ja seuraavat askeleet 29.10.2025

5.2 Ruokaketjun vesivastuullisuuden edistäminen Saaristomeren valuma-alueella – Osa II: Pilot-hankkeen toteuttamisen koordinointi

Ruokaketjun yritysten kanssa tehtävä yhteistyön jatko käynnistyi vuoden 2025 lopussa. Tässä toisessa vaiheessa tavoitteena on luoda ja käynnistää yhteinen toimintamalli, joka vähentää ravinnekuormitusta yritysten sopimustuottajista koostuvalla yhteistoiminta-alueella. Yritysten kanssa tehdyn selvityksen perusteella on tunnistettu kolme potentiaalista aluetta: Läntinen alue: Mynälahteen laskevat joet, Keskinen alue: Aurajoen yläjuoksu, Itäinen alue: Paimionjoen yläjuoksu.

Toimintamallin keskiössä ovat tehokkaat vesiensuojelutoimet, kuten maanparannusaineiden käyttö, suojavyöhykkeet, talviaikainen kasvipeitteisyys, lannan hyödyntäminen ja luonnonmukainen kuivatus. Samalla pyritään edistämään avoimempaa tietojen vaihtoa, esimerkiksi peltolohkoista P-luvuista, lannoitussuunnitelmista sekä lannan prosessoinnista ja käytöstä.

26.2.2026

Yritysten toimittamien sopimustuottajatietojen, ympäristöhallinnon paikkatiedon ja muiden saatavilla olevien tietojen pohjalta kootaan yritysten käyttöön paikkatietopohjainen Tarinakartta.

Työtä jatketaan nykyisen suunnitelman mukaisesti vuoden 2026 lokakuun loppuun asti. Keskeisenä tehtävänä on rahoituksen hankinta toimintamallin käynnistämiseksi ja vakiinnuttamiseksi. Syksyn 2026 vesienhoidon ja merenhoidon sekä vesistötoimenpiteiden toteutuksen avustushakuun valmistellaan toinen hakemus ja myös Business Finlandin rahoitusmahdollisuuksia selvitetään yhteistyössä Syken vesivastuullisuushankkeen kanssa. Lisäksi yrityksiä tuetaan sopimustuottajien tiedon lisäämisessä ja muussa viestinnässä.

5.3 Elintarvikealan sopimustuottajien vesivastuullisuuden lisääminen tilakohtaisesti

Ruokaketjun vesivastuullisuuden lisäämisen prosessin yhteydessä nousi mahdollisuus toteuttaa kahden ison ruokaketjun yrityksen sopimustiloilla kartoitukset tilojen nykytilasta ja kehittämistarpeista ravinteiden kierron ja vesiensuojelun näkökulmasta. Kartoitukset toteuttivat Pyhäjärvi-instituutti.

Eläintiloihin kohdistuneessa selvityksessä koottiin perustiedot (mm. sijainti, eläinyksiköiden määrä) Saaristomeren valuma-alueella sijaitsevista yritysten sopimustuotantotiloista ja tunnistettiin Saaristomeren ravinnekuormituksen kannalta merkittävimmät tilat. Selvityksessä mukana oli yhteensä 15 sopimustuotantotilaa (7 sikatilaa ja 8 broileritilaa). Lähtökohtana valinnalle oli tilojen vaikuttavuus ravinnevalumiin eli lähinnä eläinyksiköiden määrä. Tiloista kahdeksan sijaitsi Aurajoen vesistöalueella, neljä Vehmaan alueella, yksi Paimionjoen vesistöalueella, ja kaksi muilla alueilla. Kullekin tilalle määriteltiin haastatteluissa saatujen tietojen pohjalta vesivastuullisuussuosituksen.

Suurin osa tiloista oli kiinnostuneita tekemään toimia vesiensuojelun hyväksi. Suurin osa tiloista ei kuitenkaan tarkkaan tiennyt, mitä nämä toimet voisivat konkreettisesti heidän tilallaan olla. Osana raporttia on kerrottu suosituksista, joita tiloille annettiin, jotta tilat saisivat paremman käsityksen mahdollisista vesiensuojelutoimenpiteistä omilla tiloillaan. Nämä suositukset perustuvat tuottaja-haastatteluihin ja tuottajien omiin kiinnostuksen kohteisiin. Listausta alla.

26.2.2026

Taulukko 1. Suositukset sekä tilamäärä, joille kyseinen suositus annettiin tilahaastattelujen pohjalta.

Suositus	kpl
Lannan ravinteiden seuranta tarkasti tarkennetun lannoittamisen mahdollistamiseksi	11
Salaojien huuhtelun potentiaalin kartoittaminen	10
Rakennekuidun käytön mahdollisuuksien kartoitus	10
Maaperäskannauksen mahdollisuuksien kartoittaminen	8
Kipsin levitys soveltuville lohkoille	8
Megalab-kasvianalyyysien ottaminen tärkeimmistä lohkoista	8
Kasvilajivalikoiman ja viljelykierron monipuolistaminen. Esim. palkokasveja, öljykasveja, maanparannuskasveja tai nurmia mukaan viljelykiertoon.	7
Säätosalaojituksen potentiaalin kartoittaminen	7
Ravinteidenkäytön tehokkuuden laskeminen etenkin typen ja fosforin osalta	7
Maanparannus- ja saneerauskasvien käyttäminen peltojen kasvukunnon niin vaatiessa, ja mielellään jo ennen akuuttia tarvetta ennaltaehkäisevästi	7
Siirtyminen kevätkuokkukseen. Kyntö viiden vuoden välein, jotta pintamaan fosfori siirtyy syvempiin kerroksiin.	5
Öljykasvien lisääminen viljelykiertoon mahdollisuuksien mukaan	5
Kaksitasouoman mahdollisuuksien kartoittaminen	5
Jankkuroinnin ja tasauslanauksen tarpeen kartoittaminen	4
Syväjuuristen kasvien käyttäminen peltojen kasvukunnon niin vaatiessa, ja mielellään jo ennen akuuttia tarvetta ennaltaehkäisevästi	4
Välikasvien käyttö, mikäli mahdollista, koska tällä saadaan lisätyä talviaikaista kasvipeitteisyyttä	4
Viherlannoituksen käyttö, mikäli mahdollista	4
Lantalan kattaminen	4
Kosteikon mahdollisuuksien kartoittaminen	4
Salaojien kunnostustarpeen kartoitus	3
Viljavuusanalyyysien ottaminen hivenanalyyysillä	3
Rakennekalkin potentiaalin kartoittaminen	3
Lehtilannoitusten tekeminen tarpeen mukaan	3
Täsmäviljelymenetelmien käyttöönotto mahdollisuuksien mukaan	3
Palkokasvien lisääminen viljelykiertoon mahdollisuuksien mukaan	3
Monivuotisten monimuotoisuuskaistojen lisääminen pelloille	3
Kastelualtaan mahdollisuuksien kartoittaminen	3
Pohjapadon/pohjakynnyksen mahdollisuuksien kartoittaminen	3
Maaperän laadun kehittymisen kokemukseräinen seuranta	2
Kerääjäkasvien käyttöönotto, mikäli mahdollista sekä kerääjäkasvien pitäminen seuraavaan kevääseen asti.	2
Monivuotisten nurmien viljely lohkoilla, joiden kasvukuntoa olisi selkeästi parannettava	2
Turpepellon päästövähennyskeinojen kartoittaminen	1
Happamien sulfaattimaiden päästövähennyskeinojen kartoittaminen	1
Lisälannoituksen käyttäminen mitatun tarpeen mukaan	1
Syyskasvien ottaminen mukaan viljelykiertoon mahdollisuuksien mukaan	1

5.4 Yksityisen rahoituksen käytön edistäminen

Yritysten kanssa tehtävälle yhteistyölle on tarvetta laajemminkin kuin ruokaketjun vesivastuullisuuden osalta. On tunnistettu tarve saada laajemmin yritykset osallistumaan ja yksityisen rahan tarve on etenkin hanketoimijoiden osalta merkittävä. Saaristomeri-ohjelma osallistui Turun kauppakamarin vuoden 2025 starttitilaisuuteen, jonka teemana oli Saaristomeri. Lisäksi valtakunnallisen seurantaryhmän toimeksiantona kokoontui pienempi porukka kokoamaan ajatuksia yritysyhteistyön lisäämisen keinoista. Tapaaminen pidettiin keväällä 2025. Työ ei ole edennyt merkittävästi tämän jälkeen eikä tehtävä ole aktiivisesti kenenkään edistettävänä.

26.2.2026

6 Saaristomeren tilan parantamisen tieto ja neuvonta

6.1 Maan kasvukuntoon liittyvän osaamisen ja tekemisen lisääminen

6.1.1 Viljelykiertokoulutukset

Saaristomeri-ohjelman puitteissa on edistetty viljelijöiden ja maanomistajien osaamista. Keväällä 2025 järjestettiin kaksi webinaaria, joiden teemana oli viljelykierto ja sen vaikutukset maan kasvukuntoon. Webinaaritallenteet ovat katsottavissa Saaristomeri-ohjelman nettisivujen kautta. Koulutuksiin osallistui 110 henkilöä. Tallenteita on katsottu 950 kertaa. Katso tallenteet:

- Osa 1: [Viljelykierto Lounais-Suomessa — miten ja miksi?](#)
- Osa 2: [Taloudellista hyötyä monipuolisesta viljelykierrosta](#)

Syksyllä 2025 järjestettiin koulutuksen kolmas osa läsnätilaisuutena. Koulutuksessa tutkittiin peltomaan ominaisuuksia, rakennetta ja kasvukuntoa aistinvaraisesti ja yhdessä osallistujien kanssa mietittiin keinoja viljelykierron keinoin parantaa maan kasvukuntoa. Koulutukseen osallistui 10 henkilöä.

6.1.2 Peltolohkokohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi

Peltolohkokohtaiseen prosessiin haettiin mukaan vapaaehtoisia maatiloja, jotka pystyivät ilmoittamaan mukaan peltolohkon, jolla ovat havainneet maan kasvukuntoon liittyviä haasteita. Ilmoitukseen vastasi 14 tilaa ja mukaan ilmoitettiin 21 peltolohkoa. Nämä demolohkot sijaitsevat Kemiönsaarella, Liedossa, Marttilassa, Pöytyällä, Salossa ja Turussa. Demolohkojen maan kasvukuntoa käytiin havainnoimassa yhdessä viljelijän ja ProAgrian kasvintuotannon asiantuntijan kanssa. Usein käynneillä oli mukana myös pilottialueen koordinaattori ja Saaristomeri-ohjelman ohjelmapäällikkö tai koordinaattori. Maatalouden asiantuntija kirjoitti käynneistä raportin, joka pitää sisällään yhteenvedon havainnoista sekä suosituksia maan kasvukunnon kehittämiseen. Vuonna 2026 demolohkoilla toteutetaan maan kasvukuntoa parantavia esimerkkitoimenpiteitä, joiden avulla motivoidaan viljelijöitä lohkojen kasvukunnon parantamiseen ja lisätään alueen viljelijöiden maan kasvukuntoon liittyvää osaamista. Esimerkkitoimenpiteitä esitellään avoimilla työnäytöksillä tai muilla viestintäkeinoilla. Toimenpiteet voivat olla esimerkiksi salaojien huuhtelua, jankkurointia tai tasaustlanausta.

6.1.3 Uomakohtainen maatalouden vesiensuojeluprosessi

Uomakohtaisen maatalouden vesiensuojeluprosessin tavoitteena on saada näkyviä ja mitattavia muutoksia ojaveden laadussa, kun sen valuma-alueella viljeltävillä pelloilla tehdään systemaattisesti maan kasvukuntoa parantavia toimenpiteitä. Kaikilta kolmelta pilottialueelta löytyi uomat, joiden valuma-alueiden peltoja viljelevät lupautuivat mukaan kokeiluun. Toteutuksesta vastaa Pyhäjärvi-instituutti (PJI). Saaristomeri-ohjelma järjestää toimenpiteiden vaikutusten seurannan uoma- /ojatasolla.

Kesällä 2025 kilpailutettiin hankinta ja Pyhäjärvi-instituutin kanssa tehtiin hankintasopimus. Kokeiluun valikoitujen viljelijöiden kanssa tehtiin yhteistyösopimuksen syyskuussa ja vetovastuu työstä siirtyi Pyhäjärvi-instituutille lokakuussa. PJI:n maatalouden asiantuntija kontaktoi viljelijät ja keräsi taustatiedot loka-marraskuussa ja ennen joulua oli kaikki kartoitukset pelloilla tehty viljelijöiden kanssa. Kartoituksien tarkoituksena oli, että maatalouden asiantuntija paikantaa ja tunnistaa maan kasvukunto-ongelmat sovituilta peltolohkoilta ja kuulee viljelijöiden näkemykset ja kokemukset peltojen viljelystä ja kasvukunnosta.

26.2.2026

Talven 2026 aikana maatalouden asiantuntija laatii kaikille lohkoille maanhoitosuunnitelmat. Vuoden 2026 aikana työ etenee seuraavasti:

- Palveluntarjoajan maatalouden asiantuntija valmistelee lohkoittaiset maanhoitosuunnitelmat sovituille peltolohkoille
- Palveluntarjoaja valmistelee uomakohtaiset hoitosuunnitelmat prosessiin valituille uomille ja niiden valuma-alueille perustuen maanhoitosuunnitelmiin ja olemassa oleviin valuma-alue-suunnitelmiin
- Palveluntarjoaja vastaa viljelijöiden ohjeistuksesta ja opastuksesta hoitosuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi hyödyntäen CAP:n ympäristötoimenpiteisiin myönnettävää tukea tai muuta tukea tai avustusta
- Palveluntarjoaja vastaa siitä, että hoitosuunnitelmien mukaisia toimenpiteitä, jotka eivät kuulu CAP:n ympäristötoimenpiteisiin ja joihin ei ole määritetty muuta tukea tai avustusta, toteutetaan vähintään yksi toimenpide jokaista demotilaa kohti.
- Palveluntarjoaja lisää prosessiin osallistuvien viljelijöiden maan kasvukunnon kehittämiseen liittyvää osaamista prosessin kaikissa vaiheissa sekä muiden maanomistajien ja viljelijöiden osaamista järjestämällä avoimia työnäytöksiä tai muita tilaisuuksia jokaisen prosessiin valitun uoman alueella.
- Palveluntarjoaja varmistaa, että demotiloilla on riittävä osaaminen seurata peltolohkojensa kasvukunnon kehittymistä.
- Palveluntarjoaja välittää tietoa prosessista ja sen etenemisestä viestinnän avulla myös muille kuin prosessiin osallistuville viljelijöille.

6.2 Neuvojen osaamisen lisäämisen suunnittelutyö

Neuvojen osaamisen kasvattaminen on kirjattu eri teemoihin Saaristomeri-ohjelman toimenpidesuunnitelmassa. Jotta koulutuksista saadaan järkevä ja osaamistarpeita vastaava kokonaisuus, ProAgrian kanssa käynnistettiin yhteistyö, jossa selvitetään neuvoilta heidän koulutustarpeitansa, sopivia ajankohtia ja opetusmenetelmiä / tapoja, jotka he kokevat parhaiksi. Selvityksen tulokset saatiin syksyllä 2025. Perustuen Proagrian selvitykseen ja suunnitelmaan, neuvoille järjestetään maan kasvukunnon ja maatalouden vesiensuojeluun kytkeytyvä koulutuskokonaisuus, jonka pääteemoja ovat

- Lantaravinteiden kierrätyksen edistäminen
- Viljelykiertojen monipuolistamisen keinot
- Nurmiraatkaisut maatalouden rakennemuutoksessa
- Peltojen vesitalous
- Valuma-aluelähtöinen vesienhallinta ja vesistökuunnostukset

Koulutussuunnitelman valmistelu ja toteutus kilpailutetaan keväällä 2026. Koulutuksen on tarkoitus alkaa syksyllä 2026.

6.3 Yhteistyön rakentaminen

6.3.1 Saaristomeri-ohjelman alueellinen yhteistyöryhmä ja kuntakeskustelut

26.2.2026

Saaristomeri-ohjelman alueellinen yhteistyöryhmä kokoontui vuoden 2025 aikana kaksi kertaa. Yhteistyöryhmä seuraan ohjelman toteutusta, ja toimii viestinviejänä alueelle ja sieltä taas ohjelman toteuttajille.

Ohjelman puitteissa on vuonna 2024 käynnistettyä kuntakierrosta jatkettiin. Tavoitteena on aktivoida kuntia osallistumaan ohjelmatyöhön sekä tunnistaman ja ratkomaan osaltaan vesiensuojeluun liittyviä haasteita ja pullonkauloja. Kuntien perustyössä on merkittävä määrä toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa vesistöjen tilaan. Monet kunnat ovat jo tehneet merkittäviä toimia, mutta niiden tunnistaminen ja niistä viestiminen ei aina toteudu. Vuoden 2025 aika vierailtiin yhteensä 12 kunnassa. Kuntakierrosta jatketaan vuonna 2026.

7 Valuma-alueelähtöisen yhteistyön käynnistäminen ja tavoitteiden asettaminen

7.1 Visiotyö Pilottialueilla ja Uskelanjoella

Vesistöaluekohtaisia visiotoita jatkettiin vuonna 2025 Paimionjoen, Kemiönsaaren ja Uskelanjoen alueilla. Toteutuksissa hyödynnettiin konsulttia ja työpajamuotoista työskentelyä. Kilpailutuksissa konsultiksi valikoitui Tuike Valmennus. Jokaisella kohdealueella visiotyöpajat toteutettiin kaksiosaisina. Aloitustilaisuuksissa koottiin osallistujien kokemia haasteita, tarpeita ja toimenpide-ehdotuksia Saaristomerityön edistämiseksi. Jatkotilaisuuksissa valittiin yhteistyössä ensisijaisia toimenpiteitä, pohdittiin niiden toteutusmahdollisuuksia ja sovittiin jatkoaskelista.

Työpajat pidettiin läsnätilaisuuksina (suluissa osallistujamäärät):
29.1. ja 26.3. Elinvoimainen Uskelanjoki I (42 henk) ja II (22 henk)
25.4. ja 22.10 Kemiönsaaren vesivisio I (22 henk) ja II (17 henk)
4.6. Paimionjoen vesivisio II (15 henk)

Kaikilla alueilla tavoitettiin laaja-alainen sidosryhmien joukko, myös maanomistajia. Työpajat saivat osallistujilta hyvää palautetta ja niiden avulla koottiin kattavasti yhteisiä tavoitteita ja konkreettisia toimenpidetarpeita. Erityisesti arvostettiin laaja-alaista keskustelua, tutustumista, hyvää ilmapiiriä ja kokemusta konkretian edistämisestä. Tuloksia, kuten konkreettisia toimenpide-ehdotuksia hyödynnetään/tullaan hyödyntämään hanketyössä aluekoordinaattorien toimesta.

Paimionjoen alueella yhteistyötä koordinoi Paimionjoki-yhdistys, Kemiönsaaressa Kemiönsaaren kunta ja Uskelanjoen alueella Salon kaupunki. Salo ja Somero ovat olleet alusta asti vahvasti mukana visiotyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Keväällä 2025 Salon kaupunki sai rahoituksen Uskelanjoen valuma-aluehankkeelle, jossa myös jalkautetaan visiotyön tuloksia. Syksyllä 2025 Salo kutsui alueen toimijoita valuma-alesuunnitelman tiimoilta neuvottelemaan konkreettisista toimenpiteistä.

7.2 Visiotyö Saaristokunnissa

Saaristokunnille kohdennetussa työkokonaisuudessa kehitettiin kuntien yhteistyötä teemoissa, jotka valikoituvat kuntien omien tarpeiden pohjalta (esim. valuma-alue työ, kestävä matkailu). Tarpeita ja yhteisiä tavoitteita koottiin työpajoissa, jonka tulosten pohjalta edistetään valikoituja aiheita mm. työpajamuotoisesti, neuvotteluin ja ohjauksella. Kohderyhmänä toimenpiteessä olivat erityisesti Parainen, Kemiönsaari, Kustavi, Taivassalo, Uusikaupunki, Naantali, Kaarina, Salo sekä Turun kaupunki.

26.2.2026

Kunnittain kutsuttiin osallistujia laajasti eri toimialoilta, kunnanjohtajat mukaan lukien. Saaristokuntien yhteistyökokonaisuuden painopisteitä ovat:

- Ymmärretään paremmin saaristomeren tilan merkitys kuntien elinvoimaisuudelle.
- Selkeytetään kuntien yhteinen tahtotila ja tavoitteet Saaristomerityössä. Saaristomeri koetaan yhteisenä asiana, jonka hyväksi tehdään työtä yhtenä rintamana.
- Tunnistetaan kuntien väliset synergiaedut ja kehitetään yhteistyön käytäntöjä kuntien välillä, kunnittain eri toimialojen välillä sekä kuntien ja muiden toimijoiden välillä.
- Kootaan konkreettisia, kunnille sopivia toimenpiteitä vaikuttaa meren tilaan eri resurssit huomioiden.
- Lisätään osaamista valuma-aluelähtöiseen työskentelyyn kuntien yhteistyönä

Työn käynnistämässä hyödynnettiin työpajamallia, asiantuntevan konsultin ohjaamana (konsulttina Sweco Finland). Konsultti teki ennakkohaastatteluja ennen ensimmäistä työpajaa. Tämä paransi toimijoiden luottamusta sekä konsulttiin että koko prosessiin.

Kesäkuussa pidetty ensimmäinen tilaisuus kokosi 26 osallistujaa eri kunnista. Marraskuussa pidetty jatko-osa keskittyi erityisesti valuma-aluelähtöiseen vesiensuojeluun, ja työpajaan osallistui 25 henkilöä. Ensimmäisessä työpajassa nousi selvästi esille tarve saada kuntajohtajilta vahva viesti siitä, että kunnilla on yhteinen tahtotila tehdä työtä yhdessä ja yhteisten tavoitteiden eteen. Saaristomeri-ohjelma yhdessä Varsinais-Suomen liiton ja Valonian kanssa kutsui saaristokuntien kuntajohtajat koolle. Kuntajohtajat toivoivat keskustelulle jatkoa ja tätä edistetään yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton kanssa vuonna 2026.

8 Pilottialueet ja valuma-aluesuunnittelu

8.1 Pilottialue työ

Pilottialue työ on saatu käyntiin ohjelmatyön tukemana. Pilottialueiden koordinaattorit ovat työskennelleet noin 1,5 vuotta. Sinä aikana he ovat esimerkiksi:

- luoneet yhteydet alueiden maanomistajiin,
- hakeneet hankerahoitusta toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen,
- neuvotelleet lukuisten maanomistajien kanssa toimenpiteiden toteutuksista,
- hankkineet asiantuntijoita maastokäynneille maanomistajien kanssa,
- käynnistäneet toimenpidekohteiden suunnittelun kohteille, jotka maanomistajat ovat hyväksyneet,
- Suunnitelleet ja toteuttaneet ensimmäisiä toimenpiteitä (kosteikon kunnostus, luonnonmukainen uomakunnostus, kosteikko, eroosiosuojaus, tulvatasanne, allasketju ja pohjakynnyksiä) maanomistajien suostumuksella, jatkaneet maanomistaja yhteistyötä alueilla, joilla yksittäisillä toimenpiteillä ei saada vaikutuksia, vaan tarvitaan lukuisten maanomistajien yhteistyötä,
- aktivoineet kuntia ja muita alueen toimijoita käynnistämään omia hankkeita,
- järjestäneet tilaisuuksia, tapahtumia, työnäytöksiä, pellonpiennarpäiviä, joiden avulla motivoidaan, aktivoidaan, luodaan yhteistyötä, kasvatetaan osaamista ja kiinnostusta jne.

26.2.2026

Pilottialueityön tuloksena systemaattinen työskentely maanomistajien, kuntien ja muiden toimijoiden kanssa on lisääntynyt. Valuma-alueelähtöisen suunnittelun ja työskentelyn myötä maanomistajien kanssa käytävät neuvottelut vesiensuojelurakenteiden toteutuksesta on lisääntynyt merkittävästi, maanomistajien tietoisuus ja kiinnostus vesienhallinnan merkityksestä on kasvanut (indikaattorina esimerkiksi osallistuminen yleisötilaisuuksiin sekä suorat yhteydenotot koordinaattoreihin). Konkreettiset toimenpiteet tapahtuvat aina jonkun omistamalla maalla, jolloin maanomistajan suostumus ja halu yhteistyöhön on kaiken edellytys. Tämä edellyttää luottamuksen synnyttämistä, yhteisten toimintatapojen rakentamista, toimenpiteiden toteutusten sovittamista vuosikelloon. Vie siis aikaa, ennen kuin saadaan merkittävässä määrin toimenpiteitä toteutukseen.

Valuma-alueella tehtävät toimenpiteet (kosteikot, kaksitasouomat, pohjakynnykset, ennallistamiset jne) vaativat usein pitkän prosessin: maanomistajan kontaktointi ja alustavat neuvottelut, maastokäynnit, sopimukset maanomistajan kanssa, suunnittelun kilpailuttaminen, suunnittelu, maanomistajan hyväksyntä, työmaaurakan kilpailutus, urakan sovittaminen vuosikelloon (riippuen paikasta), urakan toteutus. Tämän vuoksi toimenpiteiden toteutuksen käyntiin saaminen vie aikaa. Pienillä toimijoilla tätä kaikkea tekee yksi henkilö. Lisäksi tulee huomioida, että vaikuttavien toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää asiantuntija-apua, jota koordinaattorit hankkivat hanketoiminnan kautta. Myös koordinaattorien asiantuntemus lisääntyy koko ajan.

Pilottialueiden koordinaattorit ovat tunnistaneet myös haasteita, jotka hidastavat työtä. Pilottialuekoordinaattorit hakevat koko ajan muun työn ohella rahoituksia, joilla jatkaa työtä ja toteuttaa toimenpiteitä. Avustusten lisäksi omarahoituksen hankkiminen on vaikeaa, sillä kuntien maksama perusrahoitus on hyvin rajallinen. Lisäksi pienten organisaatioiden käteiskassa ei riitä pyörittämään montaa hanketta kerralla. On myös huomattu, että pienten toimijoiden on vaikea päästä mukaan kansainvälisiin konsortioihin, joissa rahoitukset ovat suurempia ja avustusprosentti korkeampi (jopa 100 %).

8.2 Valuma-aluesuunnittelu

Valuma-aluesuunnittelun tarkoituksena systematisoi toimintaa ja auttaa kohdentamaan toimenpiteiden toteutuksia. Koko Saaristomeren valuma-alueen kattavat valuma-aluesuunnitelmat toimivat työkaluna, joilla voidaan

- lisätä aluetuntemusta ja kiinnostusta,
- kohdistaa toimenpiteitä vaikuttavasti,
- priorisoida toimenpidealueita ja työtä,
- lisätä valuma-aluekohtaista koordinaatiota,
- käynnistää keskustelut maanomistajien kanssa (yhteydenotot toimenpide-ehdotusten perusteella tai yleisötilaisuuksissa keskustelut maanomistajien kanssa)
- lisätä maanomistajien ymmärrystä vesienhallinnan (etenkin viivytyksen) merkityksestä niin vesien tilan kuin viljelyn hyödyn näkökulmasta
- saada näkyvyyttä (Saaristomeri-ohjelma on näkynyt useissa paikallismedioissa yleisötilaisuuksien myötä),
- hakea hankerahoitusta valuma-alueelähtöiseen työhön,

26.2.2026

Valuma-aluesuunnittelu ja suunnitelmien käyttöönotto on työläs prosessi. Valuma-aluesuunnitelmien käyttöönottoa haastaa vähäinen määrä toimijoita, jotka tekevät valuma-alueelähtöistä vesiensuojelua Saaristomeren valuma-alueella. Hyvin harvalla vesistöalueella Saaristomeren valuma-alueella on olemassa toimija, joka pystyy ottamaan valuma-aluekoordinaattorin roolin. Lisähaastetta tuo se, että monien valuma-alueiden taustalla vaikuttaa yksi tai kaksi kuntaa, joten Paimionjoki-yhdistyksen tai Aurajokisäätiön kaltaisen toimijan perustaminen on haasteellista (toki tätä koko ajan edistetään tätä varten haetuilla hankkeilla).

Valuma-aluesuunnitelmien toimeenpano edellyttää erittäin hyvin rakennettua yhteistyötä monen toimijan välillä: hanketoimijat, maanomistajat, kunnat, viranomaiset (erityisesti rahoittajan roolissa). Yhdenkin toimenpiteen toteuttaminen edellyttää merkittävän määrän henkilöresurssia sekä rahaa toimenpiteiden toteutukselle.

Yhtenä merkittävänä huomiona on se, että viljelijöille on monesti vierasta veden pidättäminen valuma-alueella, sillä vedet halutaan ohjata nopeasti pois tulvivilta alueilta. Viljelijät eivät välttämättä tunnista valuma-alueelähtöisen vesienhallinnan hyötyjä viljelylle. Siihen suhtaudutaan vain vesiensuojeluna.

8.2.1 Valuma-aluesuunnitelmien hankinta pilottialueille

Vuoden 2025 aikana saatiin valmiiksi pilottialueiden valuma-alueiden yleissuunnitelmat:

- [Aurajoen valuma-aluesuunnitelma](#)
- [Kemiönsaaren valuma-aluesuunnitelma](#)
- [Paimionjoen valuma-aluesuunnitelma](#)

Pilottialueiden valuma-aluesuunnittelu on valmistunut. Kaikille kolmelle pilottialueelle on tehty valuma-alueen yleissuunnitelma sekä toimenpiteiden yleissuunnitelmat. Lisäksi valituille kohdealueille toteutettiin tarkemmat toimenpidesuunnitelmat, joihin kuuluivat kohdetarkastelut maastossa. Maanomistajat kutsuttiin mukaan ja osa heistä osallistui maastokäynteihin. Saaristomeri-ohjelmassa toteutettujen valuma-aluesuunnitelmien lisäksi Tapio Oy toteutti MMM:n rahoittamana KUNNOS-työkalun avulla metsätalouden valuma-aluesuunnittelua Someron alueella. Tapio teki omat paikkatietoanalyysit ja maastokäynnit. He myös vertasivat omia toimenpide-ehdotuksia Saaristomeri-ohjelman tilaamiin suunnitelmiin. Joitakin eroja löytyi, mutta myös paljon samoja toimenpide-ehdotuksia.

Paikkatietoon perustuvia toimenpidesuunnitelmia ei ole julkaistu, koska riskinä on, että niitä aletaan tulkita toimenpidemääräyksinä toimenpide-ehdotusten sijaan. Harkinnassa on edelleen aineistojen julkaiseminen, kun ne ovat tulleet alueella riittävän tutuiksi ja tiedostetaan niiden olevan ehdotuksia ja mahdollisuuksia.

Pilottialueiden koordinaattorit ovat järjestäneet tarkemmille suunnittelualueille yleisötilaisuuksia sekä avoimina tilaisuuksina että kutsuneet paikalle niitä maanomistajia, joiden maille on toimenpide-ehdotuksia esitetty. Maanomistajien kanssa on myös käyty maastossa erikseen katsomassa toimenpidekohteita. Paimionjoen valuma-alueella on jo aiemmin käynnistynyt VALUTA 3 -hanke, jossa on etsitty vesienhallinnan kohteita maanomistajalähtöisesti. Näiden toimenpiteiden toteutuksissa on edetty, ja Tarvasjoelle on valmistunut yksi kosteikon kunnostus ja luonnonmukainen uomakunnostus. Helmikuussa 2026 valmistui kosteikko, eroosiosuojaus, tulvatasanne ja myöhemmin keväällä 2026 kosteikko / allasketju (yksi isompi allas ja yksi pienempi sekä 4 pohjakynnystä). Valuma-

26.2.2026

aluesuunnitelmiin perustuvien kohteiden maanomistajaneuvottelut ja maastokatselmuksot tehtiin syksyllä 2025 ja suunnittelutyö käynnistyy talvella 2026.

Kemiönsaarelle on valuma-aluesuunnitelmiin perustuvia kohteita suunniteltu kaksi kosteikkoa. Kohteiden toteutuksista neuvotellaan vielä maanomistajien kanssa. Aurajoen valuma-alueelle on käynnissä kahden kohteen suunnittelu, yksi tulvakosteikkoa sekä pohjapato ja eroosiosuojaus. Valuma-aluesuunnitelmiin perustuvien toimenpiteiden toteutusten edistäminen jatkuu hanketyön kautta vuonna 2026.

Pilottialueilla järjestettiin vuoden 2025 yhteensä seitsemän valuma-aluesuunnittelun yleisötilaisuutta, joihin osallistui 170 henkilöä. Tilaisuuksia pidetään lisää vuoden 2026 aikana.

8.2.2 Valuma-aluesuunnitelmien hankinta koko Saaristomeren alueelle

Koko Saaristomeren valuma-alueen yleissuunnittelu käynnistettiin keväällä 2025. Valuma-aluesuunnittelua toteutetaan vesistöalue/suunnittelualue kerrallaan. Vuoden 2025 aikana valuma-aluesuunnitelmia esiteltiin neljässä yleisötilaisuudessa, joihin osallistui yhteensä 90 henkilöä (Uskelanjoki-Halikonjoki, Parainen, Mynäjoki, Vehmaa & Puttanjoki). Valuma-aluesuunnitelmien yleisötilaisuuksissa käytiin hyvää keskustelua toimenpiteistä, niiden vaikutuksissa, valuma-alueelähtöisyyden merkityksestä ja miten veden viivyttämisellä voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin alueilla. Merkittävää vastustusta valuma-aluesuunnitelmat eivät aiheuttaneet. Monet maanomistajat merkitsivät kartoille ongelmapaikkoja tai kertoivat mikäli kartoille merkityt toimenpide-ehdotukset eivät ole toteutuskelpoisia. Alle on listattu suunnittelualueet ja niiden toteutusaikataulu

- [Uskelanjoki ja Halikonjoki \(2025\)](#), osallistujia 25
- Parainen (2025), osallistujia 15
- Mynäjoki (2025), osallistujia 25
- Puttanjoki, Vehmaa (2025), osallistujia 25
- Taivassalo-Kustavi (1/2026), osallistujia 40
- Hirvijoki (1/2026), osallistujia 45
- Raisionjoki & Ruskonjoki (2/2026), osallistujia 21
- Sauvon yläosa (3/2026)
- Kiskonjoki-Perniönjoki (3/2026)
- Naantali, Kaarina (5/2026)
- Uusikaupunki-Pyhäranta, Sirppujoki (6/2026)

9 Muut kokeilut

9.1 Integroitu suojavaöhyke

Suojaöhykekokeilulle haettiin avustusta yhteistyössä ammattiopisto Livian kanssa keväällä 2024. Rahoituspäätös saatiin syksyllä 2024, ja rakenteen toteutus aloitettiin keväällä 2025. Livian henkilöstömuutokset hidastivat prosessin saattamista loppuun. Hankkeelle saatiin jatkoaika ja rakenne viimeistellään keväällä 2026 ja virtaamamittarit asennetaan keväällä 2026.

26.2.2026

10 Viestintä

Saaristomeri-ohjelmaa on esitelty vuoden 2025 aikana yli ainakin 58 muiden järjestämissä tilaisuuksissa erilaisille kohderyhmille paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti. Ohjelman nimissä on järjestetty vuoden aikana 64 tilaisuutta tai tapahtuu tärkeiden kohderyhmien kanssa. Näihin on osallistunut 1951 henkilöä.

Viestintää on tehty aktiivisesti koko vuoden ajan. Viestintätuotteita on tuotettu ELY-keskuksessa ja Valoniassa ainakin 40. Luku sisältää itse kirjoitetut artikkelit lehtiin (aliot ja yliöt), verkkosivu-uutiset (yksi viestintätuote), eri uutiskirjeissä julkaistut kirjoitukset (Maaseutuverkosto, ELY-keskuksen UK, MTK Varsinais-Suomen UK), OKRA-messut, Itämeripäivän tapahtuman ständi ja hotspot-raportin julkaisutilaisuus, Lantamessut marraskuussa, tuotetut videomateriaalit, median tekemät haastattelut, tiedotteet ja someviestinnän yhtenä kokonaisuutena (ml. 26 maatalouden vesiensuojeluvinkkiä, jotka julkaistiin kahden viikon välein koko vuoden ajan ELYn, MTK keskusliiton, MTK Varsinais-Suomen, pilottialueiden ja Valonian somekanavissa). Mediaosumia Saaristomeri-ohjelma tuotti 105. Lisäksi Saaristomeri-ohjelman nettisivuille on koottu vuoden aikana edenneistä asioista uutisia ja muita julkaisuja, jotta ohjelmatyön etenemisestä jää jälki. [Saaristomeri-ohjelma - Elinvoimakeskus](#)

Yllä listattujen tiedotteiden, sosiaalisessa median julkaisujen, lehtiartikkelien, nett uutisten, uutiskirjeiden ja muiden viestintätoimenpiteiden lisäksi toteutettiin koko vuoden kestänyt viestintäkampanja. Kampanjan toteutuksen kilpailutuksen voitti Ahjo Communications Oy. Viestintäkampanjan teemat ja kohderyhmät rajattiin laajalle sidosryhmälle järjestetyssä työpajassa (osallistujia 25, pääosin eri organisaatioista). Viestinnän kohderyhmäksi määriteltiin suuri yleisö sekä kohdennetummin viljelijät. Kampanjan teemaksi nostettiin ”Saaristomeri tarvitsee tekoja” ja viestinnässä keskityttiin nostamaan eri toimijoiden tekoja, joilla voidaan vaikuttaa Saaristomeren tilaan.

Viestintäkampanjan aikana tuotettiin seuraavat viestintämateriaalit

- [Saaristomeri tarvitsee tekoja. Mitä viljelijä voi tehdä?](#) tuotettiin myös someen 30 s. tiivistelmä
- [Saaristomeri tarvitsee tekoja. Mitä jokainen voi tehdä?](#) tuotettiin myös someen 30 s. tiivistelmä
- Turun Sanomissa 28.6.2025 julkaistu ilmoitusliite: [Saaristomeri tarvitsee tekoja \(pdf\)](#)
 - Sisältöä kerättiin lukuisilta toimijoilta, ja osa pidemmistä teksteistä julkaistiin myös omina uutisina syksyn aikana ”Saaristomeren tilan parantamisen toimenpiteet perustuvat tutkimustietoon”:
 - [Luonnonvarakeskus tekee tutkimusta Saaristomeren tilan edistämiseksi, osa 1/5 \(uutinen 8.9.2025\)](#)
 - [Saaristomeren tilan edistämistyö - Turun yliopiston näkökulma, osa 2/5 \(uutinen 16.9.2025\)](#)
 - [Åbo Akademin ympäristö- ja meribiologian laitoksen tutkijat tuottavat arvokasta tietoa Saaristomeren tilan edistämiseksi, osa 3/5 \(uutinen 24.9.2025\)](#)
 - [Suomen ympäristökeskus tekee seurantaa, mallinnusta ja viljelijäyhteistyötä, osa 4/5 \(uutinen 1.10.2025\)](#)
 - [Turun AMK:n tutkimusryhmä vesienhoidon ja ympäristötiedon kehittäjänä, osa 5/5 \(uutinen 6.10.2025\)](#)
- Myytinmurtajat-somekampanjaan koottiin kymmenen Saaristomeren tilaan tai sen suojeluun liittyvää myyttiä, jotka eri asiantuntijat mursivat. Animaatiot julkaistiin viikon välein sosiaalisessa mediassa kesän ja syksyn aikana. [#Myytinmurtajat | Saaristomeri tarvitsee tekoja - YouTube](#)

26.2.2026

- Valmisteltiin kolmelle videolle käsikirjoitukset, jotka kuvataan myöhemmin (viljelijöiden tekemisestä kertovat videot).
- Suurelle yleisölle kohdennettu Ratkaisut esiin -video (30 sekunnin versio) pyöri YLE1 kanavalla yleishyödyllisenä tietoisena heinäkuussa viikon ajan. Myös viljelijävideota tarjottiin, mutta se ei mennyt läpi.
- Osana kampanjaa tarjottiin Itämeripäivänä 28.8.2025 MTV Huomenta Suomi -ohjelmaan ympäristöministeri Sari Multalaa vieraaksi. Ministeri vieraili ohjelmassa ja nosti Saaristomeri-ohjelman teemoja esiin haastattelun aikana.
- Maaseudun tulevaisuus julkaisi Yliönä jutun talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdennusaineistosta.
- Maksettua mainontaa tehtiin myytinmurtajat -kampanjan neljästä eri videosta sekä viljelykiertokoulutusmateriaaleista.

Ahjo Communications Oy teki vuoden lopussa koosteen kampanjasta: Viestintäkampanja suurelle yleisölle ja viljelijöille yhteistyössä Ahjo Communications Oy:n kanssa:

- Mediaviestinnän yhteenlaskettu potentiaalinen tavoitavuus nousi yli 4,2 miljoonaan.
- Myytinmurtajat-somekampanja ylitti sille asetetut tavoitteet selvästi: suurin osa julkaisuista saavutti tai ylitti kattavuuden, katselukertojen ja sitoutumisen tavoitetasot orgaanisesti. Julkaisut levisivät myös yleisön jakamina. Myös maksettu somemainonta onnistui kustannustehokkaasti.
- Yksi esittelyvideo esitettiin Yle TV1:llä yleishyödyllisenä tietoisena, mikä toi ohjelmalle laajaa valtakunnallista näkyvyyttä. Yle TV1 tavoittaa viikoittain noin 64 % suomalaisista eli arviolta noin 3,5 miljoonaa katsojaa.
- Saaristomeri-teemat nousivat esiin myös MTV3:n Huomenta Suomessa ja Viiden jälkeen -ohjelmassa Itämeripäivänä. Finnpanelin mukaan yhden Huomenta Suomen jakson tavoitavuuden arvioitiin olevan noin 263 000 katselijaa.